

Những giải pháp xây dựng khu kinh tế quốc phòng vững chắc tại vùng biên giới của Tổ quốc trong thời gian tới

LÊ MẠNH CƯỜNG*

Các khu kinh tế quốc phòng (KTQP) sau hơn 20 năm xây dựng và phát triển là lực lượng nòng cốt củng cố quốc phòng, an ninh trên địa bàn chiến lược, biên giới, biển, đảo hình thành thế trận quốc phòng toàn dân gắn với an ninh nhân dân, tạo vành đai vững chắc thực hiện nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Bài viết điểm lại những thành tựu mà các khu kinh tế quốc phòng đã đạt được trong thời gian qua, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục xây dựng KTQP trong tình hình mới.

THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KHU KTQP

Xây dựng và phát triển các khu KTQP là một trong những nội dung, nhiệm vụ trọng điểm của quân đội trong thời kỳ xây dựng và bảo vệ đất nước. Với mục tiêu: Phát triển kinh tế - xã hội vùng dự án góp phần cải thiện và từng bước nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân, kết hợp bảo đảm quốc phòng an ninh ở địa bàn chiến lược, biên giới, biển, đảo trên cơ sở bố trí lại dân cư theo quy hoạch của sản xuất và mục tiêu lâu dài của quốc phòng, an ninh, hình thành các cụm làng xã biên giới, tạo vành đai biên giới, biển, đảo trong thế trận quốc phòng toàn dân bảo vệ Tổ quốc.

Những kết quả đạt được

Đến nay, các khu KTQP đã có những đóng góp trực tiếp đến sự thay đổi về đời sống, văn hóa, chính trị tinh thần của các điểm dân cư dọc tuyến biên giới, góp phần xây dựng sức mạnh toàn dân, toàn quân, toàn đảng trong xây dựng thế trận quốc phòng - an ninh nơi địa bàn chiến lược, kết quả cụ thể đạt được như sau:

Khu KTQP thực hiện mục tiêu quốc phòng - an ninh

Trên cơ sở quy hoạch chiến lược quốc phòng, các cán bộ, chiến sỹ đang công tác tại các khu KTQP đã từng bước đưa dân ra sinh sống ổn định tại khu vực biên

giới theo quy hoạch của sản xuất và mục tiêu lâu dài của quốc phòng, an ninh, đã hình thành các cụm làng, xã biên giới, tạo vành đai biên giới trong thế trận quốc phòng toàn dân. Các khu KTQP đã phối hợp với cấp ủy, chính quyền địa phương quy hoạch, xây dựng cơ sở hạ tầng thiết yếu về quốc phòng, an ninh với việc xây dựng hơn 400 tuyến đường giao thông (dài hơn 1.500 km), 89 cây cầu, 166 công trình thủy lợi vừa và nhỏ, 130 công trình điện sinh hoạt, 91 trạm xá, bệnh xá... góp phần ổn định đời sống kinh tế - xã hội; tổ chức sắp xếp các điểm dân cư, định canh, định cư trên địa bàn biên giới, các đảo, quần đảo xa bờ... Các dự án đã di giãn, sắp xếp ổn định dân cư, xây dựng được hàng trăm cụm làng bản, đón đầu trên 100.000 nghìn hộ dân. Trong đó, đã tích cực đỡ đầu, ổn định giúp nhân dân xóa đói giảm nghèo, tạo việc làm cho trên 70.000 hộ dân; xây dựng mới được trên 600 điểm dân cư tập trung với hàng chục nghìn hộ dân [3].

Ngoài việc giúp đỡ, đón nhận, sắp xếp ổn định dân cư thông qua việc xây dựng khu KTQP, Bộ Quốc phòng còn triển khai hỗ trợ trực tiếp cho các hộ dân tại địa bàn các khu KTQP bằng nguồn vốn sự nghiệp kinh tế. Từ năm 2006 đến hết năm 2020, đã hỗ trợ hàng trăm tỷ đồng cho trên 6.000 hộ dân ổn định cuộc sống bền vững theo quy định của Chính phủ [3]. Từ đó, cuộc sống nhân dân vùng biên dần ổn định, tạo lòng tin và uy tín của quân đội trong lòng dân. Qua đó, các cán bộ, chiến sỹ tại các khu KTQP tăng cường công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, chính quyền địa phương và nhân dân về quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước và quân đội về nhiệm vụ xây dựng thế trận quốc phòng toàn dân, luôn tích cực chủ động bám nắm, kiểm soát chặt chẽ tình hình, đấu

* Thiếu tá, NCS., Cục Tài chính, Bộ Quốc phòng

tranh phòng chống có hiệu quả âm mưu của các thế lực thù địch, giữ vững ổn định chính trị, chủ quyền an ninh biên giới quốc gia, thế trận quốc phòng an ninh.

Góp phần thay đổi diện mạo, đời sống của nhân dân vùng biên giới

Khu KTQP hỗ trợ người dân tăng cường sản xuất, gia tăng thu nhập, cải thiện đời sống theo hai hình thức là tổ chức trực tiếp sản xuất và không tổ chức sản xuất trực tiếp. Qua đó, đã tổ chức cho nhân dân trồng được hơn 50 nghìn héc ta cao su, hàng nghìn héc ta cà phê, nguyên liệu giấy, đã xây dựng 266 mô hình chăn nuôi, 18 mô hình trồng trọt cho hơn 18.550 hộ dân... giúp nhân dân trong việc tổ chức dịch vụ thu mua, chế biến nông sản, cung cấp vật tư nông nghiệp, chuyển giao kỹ thuật cho dân với chi ngân sách trên 145 tỷ đồng... [3].

Bên cạnh đó, khu KTQP xây dựng các mô hình khuyến nông, khuyến lâm, khuyến ngư, khuyến công... đa dạng hóa sản xuất và các hình thức phát triển kinh tế. Nhiều đội công tác cắm bản trèo đèo lội suối vài ngày ròng rã để xuống tận những bản sâu xa nhất của địa bàn, cùng ăn, cùng ở, cùng làm việc và hướng dẫn cho bà con dân tộc cách sản xuất, vận động bài trừ các hủ tục lạc hậu, giúp bà con định canh, định cư, đưa khoa học kỹ thuật vào sản xuất, ổn định cuộc sống và phát triển sản xuất, từ đó đời sống của người dân được nâng lên và cải thiện rõ rệt. Ngoài việc phối hợp với các lực lượng trên địa phương hỗ trợ người dân phát triển kinh tế, các khu KTQP còn tham gia các hoạt động tìm kiếm cứu hộ, cứu nạn, phòng, chống khắc phục hậu quả thảm họa, sự cố, thiên tai, dịch bệnh, giữ gìn an ninh trật tự, an toàn xã hội vùng biên giới, biển, đảo của Tổ quốc.

Qua đó, tỷ lệ hộ nghèo, đói, vi phạm pháp luật, hủ tục lạc hậu ở vùng biên giới, biển, đảo trong thời gian qua đã giảm đáng kể, cụ thể tỷ lệ hộ nghèo trên địa bàn từ mức 45%-90% trước đó, nay chỉ còn là 10%-30%, đã giải quyết tốt việc truyền đạo trái phép, di cư tự do, hủ tục lạc hậu, khai thác chặt phá rừng. Đã phát hiện và xử lý kịp thời những âm mưu của thế lực thù địch hướng tới khu vực thế trận quốc phòng của nước ta [3].

Những hạn chế

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, theo Bộ Quốc phòng, trong thời gian qua, mục tiêu phát triển kinh tế trên địa bàn các khu KTQP vẫn còn những hạn chế nhất định, như: Tăng trưởng kinh tế chậm, thu nhập bình quân đầu người cơ bản thấp, một số khu rất thấp (năm 2020, khu KTQP Quảng Sơn: 8,6 triệu đồng/người/năm; khu KTQP Bát Xát: 9,2 triệu đồng/người/năm); Cơ cấu kinh tế còn lạc hậu, chuyển dịch chậm, chưa vững chắc; Tình trạng nghèo đói vẫn diễn ra ở nhiều nơi, việc tiếp cận các dịch vụ y tế - giáo dục còn nhiều khó khăn và trở ngại.

NHỮNG GIẢI PHÁP CẦN THỰC HIỆN TRONG THỜI GIAN TỚI

Bối cảnh các thế lực thù địch không ngừng chống phá cách mạng Việt Nam và tình hình chính trị thế

giới có nhiều bất ổn do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19, xung đột giữa Nga và Ukraina..., cùng với sự phát triển kinh tế trong nước, đòi hỏi việc tiếp tục xây dựng vững chắc các khu KTQP. Theo tác giả, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau:

Một là, tiếp tục phát huy tinh thần trách nhiệm của các cấp ủy đảng của Quân đội trong việc thực hiện quy hoạch các khu KTQP

Lãnh đạo, chỉ huy các khu KTQP tiếp tục thực hiện chủ trương của Đảng, Nhà nước trên cơ sở Nghị định số 22/2021/NĐ-CP, ngày 19/03/2021 về khu KTQP, từ đó tiếp tục chỉ đạo triển khai thực hiện quy hoạch xây dựng và phát triển khu KTQP theo đúng mục tiêu, nhiệm vụ xác định. Chỉ đạo các cơ quan, đơn vị và Đoàn KTQP phối hợp chặt chẽ với địa phương và các bộ, ngành liên quan của Nhà nước tiếp tục triển khai theo phân kỳ và tiến độ, nội dung, yêu cầu, hợp phần quy hoạch mà Chính phủ đã đề ra, phù hợp với khả năng bảo đảm của ngân sách nhà nước, trong đó tập trung ưu tiên triển khai các khu KTQP khu vực ven biển. Rút kinh nghiệm sau khi đã hoàn thiện đầu tư xây dựng một số khu KTQP, như: Khu KTQP Bát Sát, Khu KTQP Bắc Hải Sơn... Từ đó, có phương hướng và đề xuất những giải pháp phù hợp nhằm khắc phục những hạn chế, yếu kém trong quá trình xây dựng các khu KTQP.

Hai là, tiếp tục nghiên cứu tổ chức lại mô hình sản xuất tại các khu KTQP

Nghiên cứu, thực hiện tổ chức lại mô hình tại các khu KTQP theo hướng: tập trung ưu tiên phát triển kinh tế hộ gia đình, đẩy mạnh hình thức dịch vụ hai đầu giúp dân phát triển kinh tế (cung cấp giống, vật tư nông nghiệp, hỗ trợ bao tiêu sản phẩm...) thông qua hoạt động trực tiếp của Đoàn KTQP hoặc giúp chính quyền địa phương tổ chức dịch vụ, tạo điều kiện cho người dân tự vươn lên trong xóa đói, giảm nghèo, kiên quyết không để đồng bào trong vùng dự án khu KTQP bị đói, bảo đảm đủ diện tích đất ở, đất sản xuất cho đồng bào. Từ đó, từng bước giúp dân xóa đói giảm nghèo, nâng cao và giữ gìn bản sắc truyền thống của đồng bào các dân tộc, ổn định phát triển cuộc sống và chuẩn bị đầy đủ các yếu tố để tiếp tục và tăng cường sản xuất, đảm bảo và nâng cao đời sống vật chất cũng như tinh thần của người dân.

Ba là, tăng cường huy động và đa dạng hóa các nguồn lực tài chính

Nghị quyết số 22/2021/NĐ-CP đã quy định rõ các nội dung, tổ chức và quản lý của Đoàn KTQP, đã làm rõ cơ chế đầu tư, tài chính và chính sách đối với các đối tượng tham gia xây dựng khu KTQP. Từ đó, các cơ quan, đơn vị đề xuất phương pháp, kế hoạch, phương án để tăng cường và sử dụng hiệu quả các nguồn lực tài chính của Nhà nước trong bảo đảm cho xây dựng các khu KTQP. Các đơn vị tại các khu KTQP cần tích cực nghiên cứu, đề xuất và báo cáo cấp trên trực thuộc Bộ Quốc phòng tăng cường vốn đầu tư hàng năm của ngân sách nhà nước trên từng hoạt động, như: xây dựng cơ bản khu KTQP, sắp xếp ổn định dân cư, xóa đói giảm nghèo bền vững..., nhằm thực hiện tốt các nhiệm vụ, mục tiêu đề ra. Tích cực nghiên cứu cơ cấu lại vốn đầu tư, tập trung vốn cho nhân dân phát triển kinh tế, tăng cường sản xuất, tiêu thụ sản phẩm, cung ứng dịch vụ, kỹ thuật cho phát triển sản xuất, đầu tư xây dựng doanh trại gắn với chuyển giao cho cơ sở chính quyền địa phương.

Bốn là, thúc đẩy ứng dụng khoa học và công nghệ

Xây dựng và thực hiện các chương trình phát triển khoa học và chuyển giao công nghệ mới theo hướng ưu tiên công nghệ tiên tiến, thân thiện với môi trường, nhất là công nghệ quyết định chất lượng sản phẩm, gắn liền với các sản phẩm hiện nay tại địa bàn các khu KTQP, cụ thể:

- Mở rộng các phương thức và điều kiện vay vốn, thanh toán thuận lợi, lãi suất vay khuyến khích đối với các doanh nghiệp ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất. Thành lập các quỹ hỗ trợ phát triển khoa học - công nghệ, tín dụng phi ngân hàng để mở rộng nguồn vốn vay cho doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế để phát triển khoa học - công

nghệ, đổi mới trang thiết bị sản xuất, phù hợp với thế mạnh riêng của từng khu.

- Phát triển nguồn nhân lực trong lĩnh vực khoa học và công nghệ. Có chính sách thu hút lực lượng chuyên gia khoa học, kỹ thuật, kể cả việt kiều và người nước ngoài đến công tác, nghiên cứu, chuyển giao thành tựu nghiên cứu và ứng dụng công nghệ trong sản xuất, kinh doanh trên địa bàn các khu KTQP.

- Xây dựng tiềm lực khoa học, kỹ thuật, hình thành một số cơ sở, trung tâm nghiên cứu một số lĩnh vực mũi nhọn trong hoặc ngoài các công ty, trường học có khả năng hỗ trợ hiệu quả việc nhập công nghệ từ nước ngoài. Xã hội hóa hoạt động nghiên cứu khoa học, công nghệ.

- Phát triển hạ tầng công nghệ thông tin hoàn chỉnh, phục vụ cho yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội; quản lý điều hành của hệ thống chính trị. Xây dựng các cơ sở thông tin dữ liệu kinh tế - xã hội, làm cơ sở khoa học phục vụ cho công tác hoạch định chiến lược, xây dựng kế hoạch, quản lý điều hành phát triển khu KTQP.

Năm là, chú trọng phát triển nguồn nhân lực trên địa bàn các khu KTQP

Đẩy mạnh công tác đào tạo và đào tạo lại lực lượng lao động trên địa bàn các khu KTQP bằng nhiều hình thức, như: đào tạo tại chỗ, kết hợp với các trung tâm đào tạo của cả nước để đào tạo, gửi đi đào tạo ở các khu vực lân cận có chất lượng tốt; lựa chọn cán bộ trẻ có trình độ và năng lực để đào tạo về một số ngành, lĩnh vực quan trọng, đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế trong giai đoạn mới. Đồng thời, có chính sách đãi ngộ trong đào tạo, như: lập quỹ đào tạo nhân tài, tín dụng đào tạo.

Bên cạnh đó, cần tiếp tục thực hiện có hiệu quả các chính sách khuyến khích thu hút, phát triển nhân tài, đãi ngộ các nhà quản lý giỏi, các cán bộ chuyên gia khoa học kỹ thuật đầu ngành, công nhân có tay nghề cao... đến các khu KTQP làm việc có thời hạn và không thời hạn. Tiếp tục xây dựng đề án việc làm, vấn đề trọng tâm của chính sách việc làm trong suốt thời kỳ quy hoạch là tạo được nhiều việc làm mới và phân bổ lại lao động giữa nông nghiệp và phi nông nghiệp, giữa thành thị và nông thôn. Xây dựng cơ sở hạ tầng nông thôn, tạo ra những điều kiện sống và làm việc ở nông thôn ngày càng gần với đô thị nhằm hạn chế di chuyển lao động ra khỏi địa bàn các khu KTQP không theo kế hoạch. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chính phủ (2018). *Nghị định số 164/2018/NĐ-CP, ngày 21/12/2018 về kết hợp quốc phòng với kinh tế - xã hội và kinh tế - xã hội với quốc phòng*
2. Chính phủ (2021). *Nghị định số 22/2021/NĐ-CP, ngày 19/3/2021 về khu KTQP*
3. Bộ Quốc phòng (2020). *Báo cáo tổng kết của một số quân khu và đoàn KTQP tại Hội nghị tổng kết 10 năm xây dựng khu KTQP giai đoạn 2010-2020*
4. Lê Mạnh Cường (2021). *Nhận diện các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển kinh tế trên địa bàn các khu kinh tế quốc phòng ở Việt Nam, Tạp chí Kinh tế và Dự báo, số 26*